

Et Par Bemærkninger

om

ejendommelige Gadenavne i Kerteminde.

Af By- og Herredsfoged *V. Woll*, Kerteminde.

Medens en stor Del af de Gadenavne, som det ældre Parti af Kerteminde By kan opvise, ikke trænger til nærmere Forklaring og hører til den Gruppe af Navne, der atter og atter gaar igen i de danske Købstæder (Langegade, Strandgade, Vestergade, Søndergade etc.), bliver der dog enkelte tilbage, om hvilke man med Grund kan spørge, hvorfor netop dette eller hint Navn er knyttet til Gaden, og dette Spørgsmaal skulde da de følgende Lini-er hjælpe til at løse.

Et af de ejendommeligste Gadenavne i Kerteminde er »Kamperhoug«. Den Folketradition om Navnets Oprindelse, som gengives i Skoleinspektør Kraghs i 1913 udgivne Jubilæums-Bog om Kerteminde, nemlig at der her i Svenskekrigens Tid skal have staaet en haard Kamp, er næppe holdbar. — En langt rimeligere Forklaring er givet mig mundtlig af en Autoritet paa Gadenavnenes specielle Omraade, Hr. cand. mag. Hugo Matthiessen ved Nationalmusæet, nemlig følgende: Som bekendt havde Middelalderens Hansestæder deres faste Sildemarkeder ved vore Farvande, saaledes baade i Falsterbo, Skanør, Dragør o. fl. Steder, hvor de hvert Aar indfandt sig og opslog deres Lejr for at indkøbe og tilberede Fisken, og hvor hver af de markedssøgende Byer havde sit fast bestemte Grundstykke. Det er da sandsynligt, at Markedsgæsterne fra den nederlandske Hansestad Kampen (ved Munden af Zuidersøen) har haft en Stadeplads ved Storebæltsfiskeriet i Kerteminde, og at Pladsen har faaet Navn efter dem, ligesom Tilfældet er med Kampergade i Helsingør.

Fortsættelsen af Kamperhoug op til Langegade dannes af et **Stræde**, paa hvis Hjørner man forgæves vil søge om Navn. I Provst Bøghs haandskrevne Kertemindes Beskrivelse fra ca. 1770 kaldes det »Magasinstræde«, fordi Byens Magasingaard laa ved dets Nordside med Facade ud mod Langegade. Det udmunder mellem Langegades Ejendomme Hus Nr. 28 og 30 og hedder nu officielt Brunsstræde, en Benævnelse, som maaske næppe er almindelig kendt mere, men dog fortjener at bevares, da den rummer Mindet om en af Byens Velgørere. Hjørneejendommen, Langegade 28, tilhørte nemlig fra 1766 Købmand Hans Otte Brun, som døde i 1820 i en Alder af 86 Aar. Hans Enke, Vibeke Elisabeth, f. Larsen, overlevede ham til 1836, hvorefter Halvdelen af Ægtefællernes Fællesbo ifølge kgl. konfirmeret Testamente tilfaldt Kertemindes Bys Fattigvæsen. Kapitalen, der ved Boets Slutning udgjorde ca. 3100 Rdl., eksisterer endnu som »Det Brunske Legat« under Kommunens Bestyrelse og udgør 6330 Kr. Begge Ægtefællerne hviler udenfor Sognekirkens sydlige Side, hvor deres Ligsten endnu er at se.

Medens vi er ved Sognekirken, er det paa sin Plads at gengive den Forklaring, som i Hr. Matthiessens Bog »Gamle Gader« gives paa Navnet »Kirkerist«, hvormed Færdselsvejene N. og S. for Kirken benævnes. — I gammel Tid var der her som Adgang over Grøften, der omgav Kirkegaarden, lagt Jernriste, der tillod Fodgængere at gaa over, medens Byens løsgaaende Husdyr blev stikkende deri med Klovene og saaledes var hindrede i at komme indenfor og forstyrre Gravfreden. Man behøver kun at gaa til Kertemindes Anneks Drigstrup for endnu den Dag i Dag at finde en saadan Rist anbragt udenfor Kirkegaardslaagen.

Det ejendommelige Navn »Peder Møllers Stræde« hidrører fra den Møller Peder Nielsen, som i 1794 ægtede Enken efter Møller Lorentz Larsen og derved erhvervede sig »Høje Mølle udenfor Hindsholms Port« samt endvidere Ejendommen paa Hjørnet af Strandgade og det Stræde, som nu fik Navn efter ham (nuværende Hus Nr. 4 i Strædet, Matr.-Nr. 77). — De tre halve Møllesten, der danner Trappen op fra Fortovet til Gadedøren, er endnu et synligt Minde om, at denne Ejendom i en lang Aarrække har huset den nævnte Møllers skiftende Ejere. Møllen var en Stubmølle og laa paa den saakaldte Møllebanke N. for Byen, men blev nedbrudt i 1852—53. Den daværende Ejer, som ogsaa hed Peder Nielsen,

mageskiftede med Kommunen, saa at han fik den Grund ved Skovvejen, hvor han byggede den endnu dér værende Mølle. — Paa gamle Billeder af Byen ses i Overensstemmelse med det foran anførte 3 Møller paa Terrainet N. for Byen, hvor der nu kun er 2 tilbage.

Om Oprindelsen til Navnet »Rebslagerstræde« kan oplyses, at Ejendommen paa det østre Hjørne af Strædet ud mod Vestergade (nu Matr.-Nr. 243) allerede ved Midten af det 18. Aarhundrede maa have tilhørt en Rebslager ved Navn Peder Witkou, som i 1766 pantsatte den til en Mand i Overkærby. I 1776 afstod hans Enke Anne Christensdatter den til Sønnen Christen Pedersen Witkou der ligeledes var Rebslager, og hans Enke giftede sig senere med Rebslager Hans Steen, sagtens for at holde Professionen ved Ejendommen. — Ved Overdragelsen i 1776 ses den at have bestaaet af 4 Fag Hus til Vestergade, 1 Loft højt, takseret i Brandkassen til 40 Rdl., samt en tilliggende Have, der strakte sig i lige Bredde med Huset ned til den saakaldte »Plan«. — »Planen« er endnu Navnet paa den lille, blinde Gade, der mod Ø. udgaar fra Rebslagerstræde, og Ejendommen mod Vestergade er stadig en 4 Fags Bygning paa 1 Etage, men Haven er nu næsten ganske forsvunden under Bebyggelse. — Det er naturligt, at man har givet Strædet, som sandsynligvis neppe forud har været bebygget, Navn efter det Haandværk, som saaledes i 3 Led havde været udøvet af Husets Beboere.

En tilsvarende Betragtning gælder om Bødkerstræde, hvor Hjørnejendommen mod Præstegade (nu Matr.-Nr. 270), der endnu ejes af Enken efter Bødker Chr. Erichsen, allerede i 1812 tilhørte Bedstefaderen Morten Erichsen, hvis Enke i 1832 overdrog den til Sønnen Julius. Ogsaa begge disse Mænd var Bødkere.

Det omtalte Gadenavn »Planen« minder om, at her forhen var en aaben Plads, der blev bebygget, saa at nu kun Gaden er tilbage. I 1806 tilskøder nemlig Kommunalbestyrelsen (Byfogden og de eligerede Mænd) en af Byens Købmænd »en øde Plads kaldet Planen.« Herpaa blev opført en af de Magasinbygningerne der nu hører under A/s Elias B. Muus' Forretningsgaard i Præstegade.

Om Oprindelsen til Navnet »Kattestræde« har jeg ingen autentisk Oplysning kunnet finde; det nævnes allerede i Provst Bøgh ovenfor omtalte Skrift, men endnu i to Skøder fra 1833 og 183-

ges de paagældende Ejendomme (nuværende Hus Nr. 3 og 5, Matr.-Nr. 181 og 182) at ligge i »det saakaldte Kattestræde«
 nitsaa en Antydning af, at Navnet endnu ikke har faaet Hævdetsret.
 — En mundtlig Overlevering gaar ud paa, at en dérboende Smed
 havde en særlig Passion for at indfange og dræbe Katte; en anden
 fortæller, at en af Beboerne var en Skipper, der fra Udlandet hjem-
 førte Katte til Salg i Byen. Dog er disse Forklaringer vistnok
 yngre end Bøghs Skrift.

Alle de her omtalte Benævnelser er enestaaende for Kerteminde
 (kun findes der en Rebslaggergade i Køge), og disse gamle, hæder-
 værdige Navne, der tildels er knyttede til historiske Minder, bør
 det være en Æressag baade for den menige Borger og for de
 kommunale Myndigheder at søge bevarede mod den misforstaaede
 Reformationstrang, som f. Eks. i København og andre Byer har faaet
 en Mængde af de karakteristiske og historiske gamle Gadenavne
 til at forsvinde. — Derimod kan man kun glæde sig over, at en
 saa foragtelig Betegnelse som »Helvede«, hvormed Sønderstræde
 benævnes paa Resens Grundtegnning fra 1680, og som enkelte gamle
 Folk endnu kan mindes, er gaaet af Brug i vore Dage, ligesom
 det nedsættende Navn »Ramsherred« om den yderste Del af Vester-
 gades Nordside.